

А. В. Блоха, здобувач,
ДВНЗ «Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. Викладено головні шляхи і можливості запровадження в АПК України паритетних відносин в системі інженерно-технічного обслуговування аграрних підприємств.

Ключові слова: ринок техніки, агротехсервіс, інженерно-технічне обслуговування.

Аннотация. Изложены главные пути и возможности внедрения в АПК Украины паритетных отношений в системе инженерно-технического обслуживания аграрных предприятий.

Ключевые слова: рынок техники, агротехсервис, инженерно-техническое обслуживание.

Abstract. The main ways and opportunities of implantation of parity relations in the system of technical service of agrarian enterprises are considered.

Key words: market of technics, agrarian-technical service, technical service.

Проблеми інженерно-технічного обслуговування сільського господарства не нові. Вони були і є предметом досліджень відомих українських учених В.Г. Більського, Я.К. Білоуська, М.М. Кропивка, Г.М. Підлісецького та ін.

У даній статті ставиться завдання, виходячи із реальних технічних та фінансових можливостей аграрних підприємств, запропонувати шляхи організації у рамках АПК системи інженерно-технічного обслуговування, як реального заходу зміцнення матеріально-технічної бази сільського господарства.

В агропромисловому виробництві однією із проблем, що суттєво уповільнює процес модернізації сільського господарства, є відсутність системи спеціалізованого агросервісу, тобто тієї частини виробничої інфраструктури АПК, яка забезпечує запасні частини, здійснює ремонт техніки, її обслуговування. За її відсутності кожне господарство самотужки вирішує складні проблеми технічного обслуговування, витрачає чималі кошти на цей вид діяльності.

Насичення сільського господарства зарубіжною технікою, незважаючи на відчутні технологічні переваги, потребує досить

складного її технічного обслуговування. Практика показує, що витрати на відновлення і підтримання закордонної техніки у декілька разів перевищують її початкову вартість. При збиранні врожаю один комбайн може намолотити до 300 т зерна за сезон, а з урахуванням витрат на заробітну плату комбайнерам, запчастин, оплату обслуговуючого персоналу, паливно-мастильні матеріали та на інші розрахунки потрібно продати 100—150 тонн зерна.

Вже цей приклад наводить на думку, що модернізація матеріально-технічної бази аграрних підприємств не може обійтись без відповідної централізованої системи інженерно-технічного обслуговування, сервісного забезпечення спеціалізованими підприємствами, розташованими у зоні використання машин.

Під інженерно-технічним обслуговуванням слід розуміти систему підприємств (як державної, так і інших форм власності), яка на паритетних засадах виконує такі важливі функції, як матеріально-технічне забезпечення, ремонт та прокат техніки, її відновлення та гарантійне обслуговування для потреб аграрних підприємств.

Створення такої системи інженерно-технічного обслуговування аграрного виробництва слід вважати складовою повноцінного ринку техніки та послуг. Як показує світовий досвід, у ринкових умовах повинні діяти принципи, спрямовані на підвищення відповідальності виробника перед споживачем. Провідна роль тут належить машинобудівним заводам, великим машинно-технологічним об'єднанням, сільськогосподарським та державним органам. Тому є всі підстави підтримати позицію, за якою для цього потрібно створити мережу ринкових структур: регіональні торгово-технічні чи фірмові технічні центри, дилерські підприємства, прокатні пункти, фірмові магазини з реалізації технічних засобів і запасних частин до них, МТС, інші організації¹.

Заслуговує на увагу і точка зору, згідно з якою заводи-виробники та створені ними або з їх безпосередньою участю сервісні структури повинні взяти на себе функції і відповідальність за реалізацію матеріально-технічних засобів та їх стан протягом гарантійного періоду та усього строку експлуатації, а також відновлення та повторний продаж частково зношених машин. Ринок ресурсів повинен доповнюватися сервісними структурами, які мають виконувати функції перед- і післяпродажного технічного обслуговування².

¹ Сілкін В.М. Формування ринку матеріально-технічних ресурсів агропромислового комплексу Криму. — Сімферополь, 2002. — С. 20.

² Шпичак О.Т. Економічні проблеми АПК в умовах формування ринкових відносин // Вісник аграрної науки. — 2005. — № 9. — С. 102.

Слід підкреслити, що в Україні вже створено фірмові технічні центри з обслуговування тракторів, комбайнів та іншої складної сільськогосподарської техніки, є можливості організації ринку технічних послуг через мережу дилерських підприємств на базі спеціалізованих майстерень, ремонтних заводів, майстерень загального призначення, станцій технічного обслуговування тракторів, автомобілів і обладнання тваринницьких ферм. Ці підприємства в основному забезпечені необхідним технологічним обладнанням і мають кваліфіковані кадри для надання технічних послуг.

Слід брати до уваги і наступне: з розвитком дилерської системи необхідна державна підтримка збереження та відновлення існуючого технічно-сервісного потенціалу. Треба законодавчо зобов'язати заводи-виробники забезпечувати технічний сервіс своїми силами протягом усього періоду їх експлуатації, як це прийнято в розвинутих країнах.

В реальних умовах, коли зношення технічних засобів у сільськогосподарському виробництві України досягло критичної межі і товаровиробники неспроможні замінити їх новими, особливого значення набуває технічний сервіс. Тому єдиним раціональним шляхом упередження повного занепаду матеріально-технічного забезпечення аграрного виробництва в Україні, або хоча б призупинення його спаду, має стати, на нашу думку, збільшення обсягів робіт з відновлення роботоздатності зношених вузлів та агрегатів сільськогосподарських машин.

Така точка зору тепер набула особливого значення і при всій зрозумілості її варто все ж таки загострити увагу на наступному. Основний обсяг ремонтних робіт нині припадає на майстерні та пункти технічного обслуговування сільськогосподарських підприємств, які через недостатню забезпеченість технологічними і технічними засобами не мають можливості повністю дотримуватися технології ремонтних і обслуговуючих процесів. Одночасно ремонтні підприємства агротехсервісу, які досить добре оснащені технологічним обладнанням, унаслідок зниження платоспроможності сільських товаровиробників майже втратили ринок технічних послуг.

На наше переконання, перспективи розвитку технічного сервісу в ринкових умовах полягають у максимальному використанні існуючих виробничих потужностей ремонтно-обслуговуючої бази шляхом реформування її структур та переоснащення відповідно до передових технологій виробництва; оптимізації розміщення мережі техсервісних підприємств і їх підрозділів у регіонах України з урахуванням виключення монополізму в наданні послуг; обов'язкової участі підприємств-виготовлювачів техніки у

формуванні мережі техсервісних підприємств і виконанні технічних послуг; упровадженні економічного механізму, що діє на договірних засадах і враховує взаємну вигідність та зацікавленість суб'єктів; вирішенні питань кредитно-фінансового забезпечення технічного сервісу.

Іншими словами: агротехсервіс у сучасних умовах має стати невід'ємною частиною агропромислового комплексу України.

Реформовані сільськогосподарські підприємства продовжують відчувати гостру потребу у технічних засобах. У зв'язку з цим особливого значення набуває створення і розвиток ринку вживаної та відновленої техніки. Виконання технологічних процесів і операцій в економічно слабких господарствах можливе на основі використання недорогих машин. В умовах недостатньої технічної оснащеності сільськогосподарського виробництва і неможливості підвищення її рівня за рахунок купівлі нових машин надмірне списання технічних засобів економічно не виправдане. Разом з тим, агротехсервісні підприємства, які спеціалізуються на ремонті та технічному обслуговуванні певних видів технічних засобів, їх основних вузлів та агрегатів, перебувають у складному економічному стані через незавантаженість виробничих потужностей. Такі підприємства могли б узяти участь у формуванні ринку вживаної техніки.

Економічно доцільним є відновлення деталей, вузлів і агрегатів та використання їх для ремонту машин. Капітально-відновлювальний ремонт у 2—3 рази дешевший за нову машину; при списанні тракторів 25—40 % деталей, які потрапляють у металобрухт, придатні для подальшого використання і ще стільки ж їх можна відновити. Після виконання відновлювального ремонту такі трактори успішно використовують сільські механізатори для власних потреб.

Ринок уживаних сільськогосподарських машин означає повторну їх реалізацію після відновлення роботоздатності. З літературних джерел відомо, що у сільськогосподарських товаровиробників Англії, Франції, Німеччини, США на один куплений новий трактор припадає 3—4 уживаних. Понад 50 % механізованих робіт фермерські господарства виконують за допомогою тракторів, куплених на вторинному ринку техніки. Очевидно слід встановлювати порядок, за яким основним продавцем частково зношеної техніки мають стати дилерські підприємства чи машино-технічні станції, які мають змогу проводити якісне її обслуговування перед продажем, а за необхідності й ремонт.

Варто підкреслити й таке: створення та розвиток вторинного ринку техніки потребує державної підтримки, яка має регулювати повторне використання сільськогосподарської техніки, органі-

зації купівлі-продажу, відновлення і реалізації частково зношених машин, а також відновлення і реалізації уживаної техніки, вузлів, агрегатів і запасних частин.

Державна підтримка потрібна також у сфері пріоритетного забезпечення нафтопродуктами сільськогосподарських товаровиробників, організації гарантованих поставок пально-мастильних матеріалів, підвищення дієвості антимонопольних заходів у дотриманні цін під час виконання найважливіших механізованих робіт протягом року.

Руйнація системи матеріально-технічного забезпечення аграрного виробництва поставила аграрні підприємства перед фактом поглиблення проблем підтримки машинно-тракторного парку в робочому стані. Сервісні структури, які збереглися, в тому числі і машинно-технологічні станції, диктують свої умови і тарифну політику, яка не вписується у фінансові можливості аграрних підприємств. Засилля посередників, а також недосконала система агролізингу зовсім не сприяють мотивації аграрних підприємств щодо надання їм технічного обслуговування сторонніми структурами.

У пошуках необхідних матеріально-технічних ресурсів сільськогосподарські підприємства знаходять комерційних посередників, що потребує значних витрат. Такі економічні стосунки показали, що без дієвого державного регулювання та прогнозованої й обґрунтованої цінової політики щодо паритету промислової та сільськогосподарської продукції відродження села не відбудеться.

На особливу увагу заслуговує відродження за участю держави особливого агросервісу, комплексного технічного обслуговування, ремонту, постачання сільськогосподарських машин і обладнання, підготовки персоналу, технічних обмінних пунктів, які були ще в недалекому минулому. Навіть часткове їх відновлення дасть змогу вирішити першочергові проблеми аграрного сектору. Поліпшення матеріально-технічного забезпечення має бути досягнуто за рахунок нової та модернізованої техніки, яка відповідає вимогам екологічно безпечних, енерго-, ресурсоощадних високопродуктивних технологій виробництва продукції.

Працездатність старої техніки необхідно підтримувати за рахунок відновлювальних ремонтів з використанням нових вузлів та компонентів конструкцій. Як показують наші дослідження, використання відремонтованої техніки, яка відпрацювала свій нормативний термін, має забезпечити впродовж найближчих 5—6 років виконання не менше 60 % обсягів механізованих робіт. У зв'язку з цим доцільно збільшити обсяги ремонтних робіт при одночасному підвищенні їх якості. Для забезпечення їх виконан-

ня необхідно відновити роботу ремонтних заводів, спеціалізованих ремонтних майстерень та районних майстерень загального призначення. Очевидно, що держава має також посприяти створенню розгалуженої системи дилерського обслуговування сільськогосподарства. «Державна підтримка має спрямовуватись на відновлення прибутковості та платоспроможності сільськогосподарських товаровиробників, модернізацію і переоснащення машинобудівних заводів, компенсацію витрат на виробництво і придбання сільськогосподарської техніки»¹.

А це, в свою чергу, ставить на порядок денний об'єктивну вимогу вмонтування системи інженерно-технічного обслуговування аграрних підприємств в механізм паритетних економічних відносин в рамках агропромислового комплексу України.

Література

1. *Сілкін В.М.* Формування ринку матеріально-технічних ресурсів агропромислового комплексу Криму. — Сімферополь, 2002. — С. 20.
2. *Шпичак О.Т.* Економічні проблеми АПК в умовах формування ринкових відносин. — Вісник аграрної науки, 2005. — № 9. — С. 102.
3. *Підлісецький Г.М., Денисенко Т.А.* Фінансовий лізинг як механізм державної підтримки техніко-технологічного забезпечення сільського господарства. Економіка АПК, 2011. — № 4. — С. 79.

Стаття надійшла до редакції 29.03.2011 р.

УДК 330.342:631.16:

Ботвіна Н.О., канд. екон. наук, докторант ННЦ
«Інститут аграрної економіки» НААН, м. Київ

ДЕКОМПОЗИЦІЯ МЕТОДОЛОГІЧНОЇ ПЛАТФОРМИ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У статті здійснено моніторинг існуючих методологічних проблем формування фінансової політики у контексті реалій сучасної економічної науки та дисбалансів економічного простору, а також окреслено можливі напрями декомпозиції методологічної платформи фінансової політики забезпечення сталого розвитку аграрної сфери економіки України.
Ключові слова: моніторинг, методологія, аграрний сектор, фінансова політика.

¹ Підлісецький Г. М., Денисенко Т. А. Фінансовий лізинг як механізм державної підтримки техніко-технологічного забезпечення сільського господарства // Економіка АПК, — 2011. — № 4. — С. 79.